

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 9. Solvuntur objectiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

non potuerunt serio dirigi, nisi ad homines planè immunes ab antecedenti live ad bonum live ad malum determinatione intrinseca.

3. Eccli. c. 15. dicitur: *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui, Adjecit mandata & precepta sua: Si volueris mandata servare, conservabunt te... Apposuit tibi aquam & ignem; ad quod volueris, porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum; quod placuerit ei, dabitur illi.* Quibus verbis luculenter exprimitur libertas indifferentiæ circa bonum & malum, hominique, etiam lapsi, attribuitur. Nam quod ibi Scriptura loquatur de libertate hominis etiam in statu naturæ lapsæ, patet 1. ex antecedentibus, ubi hominem lapsum alloquitur, & adhortatur Ecclesiasticus, 2. Ex S. Augustino, qui hunc locum lib. de grat. & lib. arb. cap. 2. allegat ad probandam libertatem hominis lapsi, & eo recitato, sic exclamat: *Ecce apertissime videmus expressum liberum humanæ voluntatis arbitrium.*

Prob. ex Patribus. 1. S. Irenæus lib. 4. contra hæreses c. 9. sic ait: *Homo rationalis, & secundum hoc similis Deo, liber in arbitrio factus, & suæ potestatis, ipse sibi causa est, ut aliquando quidem frumentum, aliquando autem palea fiat.* Certe qui suæ potestatis est, qui sibi ipse causa est, ut modò frumentum sit per bona opera, modò palea sit per opera mala, non subiacet antecedenti necessitati; non ex antecedenti necessitate, sed ex propria determinatione modò bonum, modò malum operatur.

2. Origenes in præmiq. libri 1. Periarchon, hæc habet: *Est & illud definitum in ecclesiastica prædicatione, omnem animam rationabilem esse liberi arbitrii & voluntatis... Unde & consequens est intelligere, non nos necessitati esse subiectos, ut omnimodo, etiamsi nolimus, vel bona vel mala agere cogamur. Si enim nostri arbitrii sumus, instigare fortasse possunt aliquæ virtutes ad peccatum, & aliæ juvare ad salutem: non tamen necessitate cogimur vel agere recte, vel male. Quod fieri arbitrantur, qui stellarum cursum & motus causas dicunt humanorum esse gestorum, non eorum quæ extra arbitrii accidunt libertatem, sed eorum quæ in nostra sunt posita potestate.* Quod autem hic Origenes à libertate arbitrii excludat omnem antecedentem necessitatem, etiam voluntariam, & sic homini lapsi attribuat libertatem indifferentiæ circa bonum & malum, & attribuat tanquam rem fide certam, patet 1. ex toto textu. 2. Ex eo quod Origenes loquatur contra eos, qui omnes actus nostros, etiam illos, qui dicuntur esse positi in nostra potestate, stellarum motibus attribuebant, tanquam causas, non vim affectu, nam ne id quidem somniarunt unquam; sed antecederet ad unum intrinsecè alliganti, nec spontaneitatem, quam ipsi experiebantur, sed solam activam indifferentiam excludenti.

3. Tertullianus lib. 2. contra Marcionem c. 6. ita loquitur: *Tota libertas arbitrii in utramque partem concessa est illi (homini), ut sui dominus constanter occurreret, & bono sponte servando, & malo sponte vitando.* Ubi per *sponte*, idem intelligit ac, ex propria determinatione, ex propria electione: alioqui perperam dicit homini libertatem arbitrii in utramque partem concessam esse, hominem sui dominum esse; qui enim necessitati, etiam voluntariæ, subiectus est, certe sui dominus non est.

4. S. Hilarius enarratione in Psal. 2. sic ait: *Uniquæ nostræ libertatem vita sensumque permisit (Deus) non necessitatem in alterutrum affigens... Quid honoris ac præmii bonitatis necessitas mereretur; cum malos nos esse vis quadam nobis conferta non sine? Voluntati ergo permessa bonitas est, ut præmium sibi voluntatis bonitatis acquireret... Penam devotæ & contemptæ bonitatis adjecit, ut cum libertatem nobis voluntatis ad bonitatem promerendam reliquisset, quia meritum naturæ necessitas non haberet, libertatem ipsam quotidie propositus è contrario pænæ terror argueret.* Quibus verbis apertè declarat S. Hilarius Deum noluisse, ut homo, etiam lapsus, subiaceret necessi-

ti, etiam voluntariæ, qualis profectò esset naturalis necessitas, ut posset ex propria determinatione & electione bonum operari, & sic bonum operando mereri.

Porrò cum laudatis Patribus idem planè sentiunt circa libertatem hominis lapsi ceteri omnes, ut ingenue fatetur Calvinus, in quo sanè sinceritate & æquitate superior est Jansenio, qui omnes ferè Patres sui erroris patronos facit, eorumque testimonia, etiam ea, quæ sibi adversantur vel maximè, non cunctatur pro sua sententia proferre.

Prob. ex Conc. Trid. Nam sess. 6. cap. 1. declarat in homine lapsi liberum arbitrium minimè extinctum fuisse, *viribus licet attenuatum & inclinatum*, Et Can. 5. sic pronunciat: *Si quis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum & extinctum esse dixerit... anathema sit.* His autem locis sententiam Lutheri & Calvini circa libertatem hominis lapsi dampnari à Synodo, nemo est qui dubitet. Unde sic argumentor. Synodus his locis eam libertatem attribuit homini lapsi, quam negabant Lutherus & Calvinus negando liberum arbitrium. Atqui Lutherus & Calvinus eatenus negabant hominem lapsum esse liberi arbitrii, quatenus volebant hominem lapsum immunem esse à simplici necessitate, & volebant esse immunem tantum à coactione circa bonum & malum, utpotè ad bonum à gratia præveniente, quando bene agit, & ad malum à concupiscentia, quando male agit, prædeterminatum. Ergo Synodus his locis homini lapsi attribuit immunitatem à simplici necessitate, & consequenter libertatem indifferentiæ circa bonum & malum. Major hujus argumenti evidens est evidentia facti. Minor verò constat pro Luthero, ex libro de servo arbitrio; pro Calvino, ex lib. 2. instit. c. 3. & ex lib. 2. contra Pighium, verbis aliis jam relatis.

Porrò cum Synodo Tridentina citari etiam potest Constantiensis in condemnatione articulorum Vvicleffi, qui ante Jansenium homini lapsi attribuit liberum arbitrium nomine tenus, volens scilicet ad rationem liberi arbitrii sufficere solam immunitatem à coactione, & ita in homine manere libertatem arbitrii circa bonum & malum cum antecedenti necessitate, sed simplici, modò bonum, modò malum operandi, ut constat ex Thoma Valdensi lib. 1. doctrinalis fidei art. 1. c. 22. & 23. In hoc tamen inter se discrepant Vvicleffus & Jansenius, quod hic necessitatem illam cum Luthero & Calvino à delectatione cælesti & terrena repetat, ille verò repeteret à præscientia divina.

Prob. Denique ratione Theologica. Homo in hoc statu naturæ lapsæ potest mereri & demereri, & re ipsa meretur bene agendo propter Deum, & male agendo demeretur, ut fides docet, & farentur adversarii. Atqui sine libertate indifferentiæ homo neque mereri potest bene agendo, neque male agendo demereri, ut accuratè probatum est art. præcedenti. Ergo, &c.

ARTICULUS IX.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1. Liberum hominis arbitrium læsum fuit per peccatum primi parentis. Ergo homo non habet liberum arbitrium in statu naturæ lapsæ. *R. n. conf.* Aliud enim est liberum hominis arbitrium læsum esse, & aliud fuisse extinctum per peccatum Adami. Liberum igitur hominis arbitrium per peccatum Adæ viribus attenuatum & inclinatum fuisse constemur cum Trid. Sess. c. 1. At cum eodem eadem sess. can. 5. negamus amissum & extinctum esse, & contrarium sentientibus anathema dicimus. Porrò liberum hominis arbitrium læsum est per peccatum Adæ, non quia per hoc peccatum voluntas hominis physicè mutata, vel diminuta est; est enim ipsa animæ rationalis substantia, quæ nec mutari potest, nec minui

minui physicè; neque etiam præcisè quia per hoc peccatum voluntas hominis spoliata est dono iustitiæ originalis, & speciali illa providentia, quæ sic regebat hominem, ut in potestate sua haberet omnes tum corporis tum animi morus; sed quia, postquam Adamus peccavit, & in Adamo peccante omnes, qui per viam naturalem ab eo descendimus, velut in morali omnium capite peccavimus, propter ignorantiam, vitium corporis temperamentum, & ferè continuos effrenis concupiscentiæ insultus, aliæque externa ad bonum impedimenta, & irritamenta ad malum, sic voluntas nostra fastidit, quod bonum est & honestum, & ita propender in malum, ut ad nihil salutare valeat assurgere sine auxilio actualis gratiæ, & quidem potentioris, quàm indiguerit, & habuerit in statu innocentie: imò ut sine speciali assistentia non valeat ad multos actus honestos, etiam ordinis naturalis, ad quos cum ordinatio Dei concursu valuisset in statu naturæ innocentis, vel etiam in statu naturæ puræ, nempe ad actus naturales arduos, aut etiam faciles, constanter exercendos.

Obj. 2. illud Hier. cap. 10. *Scio, Domine, quia non est hominis via ejus, nec viri ut ambulet, & dirigat gressus suos.* R. Scripturam ita loqui, quia, quantumvis homo maturè deliberet & proponat, successus rei non est ita in ejus potestate, ut non possit impediri multis variisque modis, ut ostendit quotidiana experientia. Inde tamen nihil concludi potest contra libertatem hominis. Hic enim duo distinguenda sunt, electio scilicet & executio. Ad libertatem indifferentiæ libera electio requiritur, non item libera executio. Homo autem liberam habet electionem, licet non semper habeat liberam executionem; quia à Deo, imò & sæpè à creaturis impediri potest, & impeditur ab executione eorum, quæ liberè elegit & decrevit.

Obj. 3. illud Iſaiæ c. 26. *Domine... omnia opera nostra operatus es nobis.* R. Deum operari quidem omnia opera nostra nobis, sed non sine nobis ex propria determinatione operantibus. Itaque hoc loco Scriptura dicit tantum, quod nihil operemur, nisi cum Deo nobiscum operante; at hoc non est contra rationem libertatis, pro qua hic pugnamus. Nam non dicimur habere libertatem indifferentiæ, quia possumus operari sine Deo, sive quia non indigemus auxilio & cooperatione Dei; sed quia, Deo ad nobiscum operandum parato, possumus operari vel non operari, hoc vel illud operari pro arbitrio, possumus hoc eligere vel non eligere: sicut dicimur liberè videre, non quia possumus videre sine lumine; sed quia possumus, præsentem luminem, ad hoc objectum oculos convertere vel non convertere pro arbitrio, pro arbitrio ad hoc vel illud objectum oculos intendere. Itaque sicut necessitas luminis ad videndum non facit, ne possumus liberè videre, & cum videmus, liberè videamus; sed tantum ne, absente lumine, completam habeamus potentiam ad liberè videndum; ita necessitas auxilii divini non facit, ne possumus liberè operari, & cum operamur, liberè operemur; sed tantum ne, absente auxilio divino, completam habeamus potentiam ad liberè operandum. Item sicut præsentia luminis non destruit, sed complet potentiam liberè videndi; ita præsentia auxilii divini non tollit, sed complet potentiam liberè operandi. Denique sicut lumen ita cooperatur nobis ad visionem nostram, ut videamus, quia volumus, & absque ulla necessitate volumus videre; ita divinum auxilium nobis ad actionem nostram cooperatur, ut agamus, quia volumus, & ex propria determinatione volumus agere. Sic enim Deus nobis auxilium suum exhibet ad agendum, ut relinquat nobis dominium actionis nostræ, & in nostra sit potestate, hoc agere vel non agere, hoc vel illud agere.

Obj. 4. illud Proverb. c. 21. *Cor Regis in manu Domini: quocumque voluerit, inclinabit illud.* Ad hoc R. Deum inclinare posse voluntates hominum tribus modis. 1. Physicè prædeterminando. 2. Per internam suasionem, talem, ut non possit ei resisti. 3. Item per internam suasionem reputabilem, sed ita

Simonnet Theol. Tom. 4.

voluntati attemperatam, ut voluntas sequatur, quamvis posset etiam moraliter non sequi. Primus & secundus modus repugnant libertati indifferentiæ, sed Deus iis non utitur, saltem regulariter, in inclinandis hominum voluntatibus; & si quando utitur, tunc voluntas, ex antecedenti necessitate agens, nec laudis, nec meriti capax est. Terrio modo utitur Deus, tum in naturalibus, tum in supernaturalibus: in naturalibus quidem, immittendo cogitationes congruas ordinis naturalis, & quibus ita suadet voluntati, ut sequatur; & quanquam ita sequitur, ut posset non sequi, sequatur tamen infallibiliter, quatenus cogitationes illæ immittuntur sub directione scientiæ infallibilis: in supernaturalibus verò per actuales gratias, hoc est, per internas illustrationes & motiones indeliberatas supernaturales, quas scilicet Deus in nobis sine nobis, moraliter cooperantibus, ineffabiliter operatur, & quibus ita excitatur voluntas, ut consentiat; & quanquam ita consentit, ut posset non consentire, consentiat tamen infallibiliter, quatenus excitatur, quomodo Deus, cuius scientia falli non potest, novit ei congruere, ut consentiat; ut fusiùs dicetur in tract. de Gratia.

Obj. 5. illud Psal. 118. *Inclina cor meum in testimonium tuum.* R. hunc textum, & alios similes, non aliud probare, quàm necessitatem interioris gratiæ ad servanda mandata divina; quod verum est. Nullatenus autem probant, hominem liberum non esse circa mandata divina libertate indifferentiæ. Et verò Deus sic voluntates nostras inclinat ad mandatorum observationem, ut liberam nobis relinquat potestatem sequendi vel non sequendi inclinationem illam, ut liberam nobis relinquat potestatem consentiendi vel non consentiendi gratiæ interiori, qua nos ad mandata servanda inclinat.

Obj. 6. illud Apostoli ad Rom. cap. 7. *Non quod volo bonum, hoc ago; sed quod odi malum, illud facio.* Item illud 2. ad Timoth. cap. 2. dictum de impiis, & incredulis, *Et respiciant à diaboli laqueis, à quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.* Item illud Christi Matth. c. 7. *Non potest arbor bona malos fructus facere, neque arbor mala bonos fructus facere.* Præterea, variis Scripturæ locis peccatores dicuntur mortui.

R. ad 1. Apostolum loqui de motibus concupiscentiæ non liberis, & voluntate omnino reluctante, contra rationem insurgentibus, nec proinde ad peccatum imputabilibus.

R. ad 2. Impios & incredulos, propter suam impietatem & incredulitatem, ita demoni subiectos esse, ut ei liberè obsequantur, ut possint non obsequi, & aliquando non obsequantur. Impii & increduli dicuntur esse captivi demonis, non quia ab illo necessitantur, sed quia faciliùs inducuntur ad malum propter voluntariam suam cæcitatem, & prævoshabitus, quibus in malum propendunt: atque insuper demon à Deo permittitur in illos magis favere, quàm in pios, & credentes.

R. ad 3. Arborem malam, quàm malam, hoc est, hominem malum, quàm malum, non posse nisi malos fructus seu mala opera facere. At homo malus liberè malus est, & quia vult; est enim malus per actiones sibi liberas, & cum adiutorio divinæ gratiæ posset esse arbor bona, & bonos fructus facere, si vellet. Similiter arbor bona, quàm bona, hoc est, homo bonus, quàm bonus, non potest malos fructus seu mala opera facere. At homo bonus liberè bonus est, & arbor bona; & dissentiendo gratiæ, quod potest, posset esse & esset arbor mala, & quàm talis posset facere & faceret malos fructus, seu mala opera.

R. ad 4. Peccatores sic per peccatum amittere vitam gratiæ, ut reneant vitam naturæ, & consequenter libertatem indifferentiæ, quæ à vita naturæ separari non potest. Præterea, quamvis non possint facere opera vitæ æternæ meritoria, quia ejusmodi opera supponunt vitam gratiæ; nec, si à Deo deserantur, vitam gratiæ recuperare, aut ad eam recuperandam sese comparare, quia ad neutrum sola vita naturæ sufficit;

Z 4 multa

multa adhuc possunt velle vel non velle, & ex multis hoc vel illud velle, imò & aspirante divina gratia, mandata divina liberè servare, tentationes liberè vincere, & Deo illos ad vitam gratiæ revocanti, liberè cooperari, quia ad hanc liberam cooperationem sufficit vita naturæ cum adiutorio interioris gratiæ.

Obj. 7. Conc. Araus. 2. can. 13. ubi sic ait: *Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi non potest reparari. Quod amissum, nisi à quo potuit dari, non potest reddi.* Et Can. 22. ubi dicit, *neminem habere de suo, nisi mendacium & peccatum.* R. ad 1. Concilium loqui de libero arbitrio, non præcisè ut est facultas naturalis, quæ positis omnibus ad agendum prærequisitis, potest agere vel non agere; sed ut est potentia instructa iis omnibus, quæ connaturaliter necessaria sunt ad operandum supernaturaliter, & sicut oportet ad salutem, & quæ primum restituntur nobis in prima justificatione, quæ fit per baptismum vel in re vel saltem in voto susceptum, Deo infundente gratiam sanctificantem, & conferente alia dona seu alios habitus supernaturales, cum iure ad actuales gratias, pro loco, & tempore accipiendas, & ad agendam vitam christianam necessarias.

R. ad 2. juxta mentem Concilii, hominem, quantum ad æternam salutem attinet, non habere de suo, nisi mendacium & peccatum, hoc est, non posse de suo, nisi demereri; quia sine adiutorio gratiæ divinæ nihil potest operari, quod sit ex omni parte bonum, & aliquo modo ad salutem consequendam conferre possit. Unde si homo solis naturæ viribus relinquatur, non aliud potest in ordine ad salutem, quam peccare, & ita non aliud potest in ordine ad salutem, quam demereri. Hoc autem damnat quidem Semipelagianos, qui adittebant quædam salutis initia, ex solis naturæ viribus profecta: at ne leviter quidem perstringit libertatem indifferentiæ, quam homini lapsi attribuiamus circa bonum & malum, sic ut nolumus eam ad bonum faciendum, vel malum vitandum salutariter, valere posse sine adiutorio gratiæ interioris, voluntatem prevenientis, excitantis & corroborantis.

DISPUTATIO IV.

De mente & doctrina S. Augustini circa liberum arbitrium hominis in statu naturæ lapsæ.

ARTICULUS I.

Utrum S. Augustinus docuerit in homine, etiam post Adami peccatum, manere liberum arbitrium.

RESPONSIO.

S. Augustinus docuit in homine, etiam post lapsum Adami, liberum arbitrium existere. Est contra Lutherum & Calvinum, qui gloriantur se duces habere S. Augustinum in negando hominis lapsi libero arbitrio.

Prob. 1. Nam 1. S. Doctor sic loquitur in lib. de quantitate animæ c. 36. *Datum est animæ liberum arbitrium, quod qui nugatoriis ratiocinationibus labefactare conantur, usque adeo cæci sunt, ut ne ipsa quidem vana atque sacrilega propria voluntate se dicere intelligant.* 2. In lib. de vera religione c. 14. sic ait: *Quoniam peccari non dubium est, ne hoc quidem dubitandum video, habere animas liberum voluntatis arbitrium.* 3. Lib. 2. Actorum cum Felice Manichæo c. 3. his verbis hæreticum illum urget: *Esse liberum arbitrium, & inde peccare quemque si velit, non peccare si nolit, non solum in divinis Scripturis, quas non intelligis, sed etiam in verbis ipsius Manichæi tibi probō.* 4. Tres libros pro libero arbitrio contra Manichæos scripsit, in quorum secundo cap. 1. hæc habet: *Illud bonum, quo commendatur ipsa iustitia in damnandis peccatis, reliquæ factis honorandis, quomodo esset, si*

homo careret libero voluntatis arbitrio? 5. Exorta jam dudum Pelagiana hæresis, liberum de gratia & lib. arb. scripsit contra Monachos quosdam Aduamentini Monasterii, qui, ut gratiam Dei assererent, liberum arbitrium negabant. *Quoniam, inquit S. Doctor cap. 1. sunt quidam, qui sic gratiam Dei defendunt, ut negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari existiment liberum arbitrium, hinc aliquid scribere ad vestram charitatem, Valentine frater. & ceteri, qui simul Deo servis, compellente mutua charitate, curavi.* In hoc autem libro apertè & simpliciter conficitur liberum arbitrium c. 2. ubi dicit: *Revelavit (Deus) per Scripturas suas sanctas esse in homine liberum voluntatis arbitrium.* Quod deinde eod. cap. ex professo probat, allegando ea Scripturæ loca, quibus continentur præcepta divina, & ea, quibus continentur admonitiones & adhortationes: tum ita ratiocinatur: *Ubi dicitur: Noli hoc, & noli illud; & ubi ad aliquid faciendum vel non faciendum in divinis monitis opus voluntatis exigitur, satis liberum demonstratur arbitrium.* Vide etiam lib. 2. de nuptiis c. 3. lib. 4. contra Julianum c. 8. & lib. 1. contra duas epist. Pelag. c. 2.

Obj. S. Augustinus in Enchiridio c. 30. docet expressè liberum hominis arbitrium per Adami peccatum prorsus extinctum fuisse. *Libero, inquit, arbitrio male utens homo, & se perdidit & ipsum...* cum libero peccaretur arbitrio vitio peccato, amissum est & liberum arbitrium. Ergo, &c. R. negando ant. Itaque juxta mentem S. Doctoris, primus homo peccando perdidit liberum arbitrium, non illud penitus extinguendo, sed deterius efficiendo; sicut pater filium, aut dominus servum perdere dicitur, ut rectè observat Bellarminus noster, quando cum nimia sua facilitate flagitiosum fieri sinit. Patet ex ipso textu citato: nam S. Doctor dicit, quod homo se ipsum perdidit & liberum arbitrium; quo modo loquendi apertè significat hominem non aliter perdidisse liberum arbitrium quam se ipsum perdidit. Sed primus homo per peccatum se perdidit, non perimendo, sed deterius efficiendo: per peccatum se perdidit, non quantum ab substantiam, sed quantum ad dona accidentalitatem, quibus in creatione exornatus fuerat à conditore. Ergo similiter perdidit liberum arbitrium, non illud perimendo & penitus extinguendo, sed infirmando & vulnerando: perdidit, non quantum ad substantiam, sed quantum ad singulares illas prerogativas, quibus præfulgebat in statu innocentie. Primus itaque homo, juxta S. Augustinum, peccando perdidit liberum arbitrium, non quantum ad facultatem agendi vel non agendi, positis omnibus ad agendum prærequisitis, sed quantum ad multa privilegia, naturæ superaddita, quibus poriebat, antequam peccaret, & peccando spoliaretur iustitia originali, & dono integritatis. Quod ut plenius intelligas, & mentem S. Doctoris assequaris,

Observ. 1. Primus homo peccando amisit liberum arbitrium, quantum ad facultatem carenti omni peccato, & necessitate moriendi. Primus homo ita à Deo conditus est, ut posset, si vellet, vitare omnia peccata, non solum mortalia, sed etiam venialia, non solum distributivè, sed etiam collectivè sumpta; item posset, si vellet, numquam mori: at postquam præceptum de non comedendo certo fructu transgressus est, jam non potest, etiam post acceptam justificationis gratiam, vitare longo aliquo tempore sine speciali privilegio totam collectionem peccatorum saltem venialium, atque insuper necessitati moriendi subiacet. Hoc dicit S. Doctor lib. 1. contra duas epist. Pelag. c. 2. *Quis nostrum dicat, inquit, quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere? Libertas quidem perierit per peccatum, sed illa, quæ in paradiso fuit, habendi plenam cum immortalitate iustitiam.*

2. Quod eodem ferè redit, primus homo peccando amisit liberum arbitrium, quantum ad facultatem carenti omni ignorantia, motibus inordinatis con-